

Изази суботом.

Цијена:

За ПРВИ ГОР и АУ СТРО-УГАРСКИ БЕСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ на годину 6 ф., на четврт годину 3 ф., на четврт годину 1 ф. и 50 новина.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на четврт године 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Глас Црногораца“ на Цетиње, а може се и картом упућеном на пошту у Котор. Доноси плаћу се уредништу. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новина. За веће и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

ЗД. ПРАГ, 19 маја. — Чешки сабор одбио је све приједлоге младочеха. У расправи је намјесник доказао потребу погодбе између двају народа.

БЕРЛИН, 19 маја. — Цар је све бољи и бољи.

БИОГРАД, 19 маја. — Напредњачки лист „Домовина“ пориче да се ради око Фузје напредњака са либералима. Суд вар. Биограда оборио је забрану некога листа („Мал. Лист из Радикала“), који је прештампвао неки чланак који се вријеђа б. Краљ Милан. Суд је образложио своју одлуку тим, што кр. Милан не ужива законске заштите чланова Краљева Дома.

ПЕТРОГРАД, 20 маја. — Примајући јучер Краљевића италијанског, носио је Цар ленту Анонсијадс. Цар и Краљевић поздравили су се много уједно.

БУКУРЕШТ, 20 маја. — Камара је прихватила закон о уређењу судова.

ПARIЗ, 20 маја. — Влада је прегла у начелу, да изради зак. приједлог којим би се скратили часови дневног рада радницима.

БЕРЛИН, 20 маја. — Цар се јучер дигао, данас је могао покушати да ходи у камари.

РИМ, 20 маја. — Бискуп Штросмајер пошао је дома.

Приликом расправе о приједлогу Бовија ради повреде зборнога права демократског конгреса у Риму, Крипи је брашно своју политику и рекао, да одношају Италије са свијем државама јевропским нијесу никада били тако усрдни као сад, све од Петрограда па до Париза. Камара је гласала повјерење влади.

БИОГРАД, 20 маја. — Из Старе Србије јављају нове зулуме Арнауца, који су протјерали кајмекама дренич-

ког — Краљ Александар, б. Краљ Милан, кр. Намјесници и министри пошли су у Шабац на Јевремову свечаност.

СРИЈЕДАЦ, 21 маја. — Одговарајући на питање српске владе, бугарска је влада дала увјерење, да се војска око Видина купи само ради годишњег вјежбања. — У суботу на подне била је овдје велика пегогода и почињела веће штете овдје и у околини. Вјетар је обалио шуну до касарне, погубиоше два војника, рањени једанаест. — Сви осуђени са Панићем жалбине се вишем суду.

БЕЧ, 22 маја. — „Polit. Corresp.“ дозвољава из Берлина, да неће бити службених изјава против скорашњих политичких брошура (које препоручују савез с Русијом, а раскид с Аустријом), јер основе савеза остају исте, те писци оних брошура неће успјети.

ЦАРИГРАД, 22 маја. — Отворен је данас први дио жељезнице Исмид Ангора, 40 километара до Абасара.

ЛОНДОН, 22 маја. — При расправи буџета предложио је Кембел да се Хелголанд уступи Немачкој. Влада противна приједлогу, који је одбијен са 150 против 72 гласа.

СРИЈЕДАЦ, 23 маја. — Сви оптужени са Панићем, а ослобођени, претјерани су преко српске границе, Меткеве.

БЕРЛИН, 23 маја. — „Norddeutsche Allg. Zeit.“ (то бјеше некад Бисмарков лист, а чији је сад? Ур. Гл. Црн.) јавља, да није истина да је Цар јавио да ће се састати с руским Царем у Кенигсбергу.

БИОГРАД, 23 маја. Г. Гавро Вуковић дошао је из Цариграда и остаје овдје који дан.

ПARIЗ, 23 маја. — Министар јавља, да министарски сајет испитује тајно ствар против руских нихилиста, па ни о нађеним списима неће бити никаква саопштења.

Карно је потписао помпловање војводе Орлеанског, те је овај тајно спроведен до швајцарске границе. Поћиће по прилици у Инглеску. Указ о помпловању неће се објавити у службеном листу.

БУДАПЕШТА, 24 маја. — Делегацијама је поднесен буџет. Редовни су трошкови 116 милиона 523.548 фиорина, ванредни 16 милиона 402.339 фиор., од којих на војску 14 мил. 450.439, на флоту 1 милион 860.500 фиор. Одбивши приход од царине са 40 милиона 669.500 фиор. остаје чиста трошка 92 милиона 256.387. Буџет за Босну и Херцеговину има сувишка 51.501 фиорин.

Мађарска делегација изабрала је гр. Лудв. Тису за предједника који рече, да ваља имати у виду сигурност пријестолу и државу, а војска не смије заостати иза осталих вел. држава јевропских. — Министар иностраних дјела предлаже да се у Батуму оснује прави консулат, мјесто почасног, јер Батум постаје све важнији за трговину јужне Русије и Кавказа. За Сриједац иште се више трошка на агенцију диплом. Јер се бугарске ствари политички и економно брзо развијају. Међу ваљедним трошковима има и 2½ милиона на прах без дима. Иште се повољење тајног фонда на 600.000 фиорина.

БАД, 24 маја. Војвода Орлеански стигао је јутрос, креће вечерас у Брисел.

БЕЧ, 25 маја. — „Нова Сл. Преса“ дознаје да је Каприви, по заповједи Царевој, разаслао повјерљиву окружницу њемачким преставницима, којом разлаже, да скорашње изјаве Бисмаркове новинарима имају само значај његова личног мишљења, и да нијесу ни од какве важности по правца службене политике њемачке.

БИОГРАД, 25 маја. — У прошли уторник прешла је чета од 800 Арнаута српску границу жарети и палећи. Цариграчка стража и црногорски насељеници одупријеше се Арнаутима, те их пребацише преко границе, и ако им и низам дође у помоћ. И на једној и на другој страни многи су изгинули.

Краљ Александар, у пазочности б. Краља Милана, предао је предједнику нар. скупштине, Николи Пашићу, ленту Таковског реда.

ЦАРИГРАД, 25 маја. — Шакирићаша дошао је амо. Поћиће брзо у Арбанију, као нарочити комисар.

ПЕТРОГРАД, 25 маја. — „Journal de St. Petersburg“ много је задовољан здравим разумним јавним мишљењем у Француској, приликом затварања нихилиста у Паризу. Из париских затвора походио је Дурново вел. посланика француског. — „Гражданин“ изјављује, да је сад готова основа за својско зближење Француске и Русије, пошто је република са монархијом сложна против нихилиста.

ПARIЗ, 25 маја. — Војвода Орлеански издао је проглас, да не напусти идеју да ће још послужити отаџбини у француској војсци. — Социјалиста Димеј, у камари, позива владу на одговор, што је ослободила Орлеанца, а радничке гревисте држи још под кључем. Затварање руских социјалиста сматра као назадну политику. — Поклем је Фрејсине на то одговорио, примила је камара прости дневни ред, са 313 против 194 гласа.

ДОПИСИ.

Одеса, 10 маја. — Дозволите ми прије свега, да се мало одаљим од свог свакидашњег дјелокруга, т. ј. да оставим трговину и приђем на војничке маневре, Велики контраст заиста! Истина да је и трговина нека врста маневре, јер и трговац мора да је хитар и бистар, али трговцу не треба: ни кавалерије, ни артиљерије, па ни остругуна. Доста је окретност, поштен рад и штедња. Окушаћу ипак да вам опишем војничку маневру, која је била на 27 прошлог мјесеца, под заповједи главнокомандујућег над војском свга војено одеског округа, генерала Х. Х. барона Роона.

Куликова, дуго и широко, превелика пољана, близу Одесе, била је пренуно прикривена војском раздијеленом у одјелена: 4 батерије тонова од 14-те артиљеријске бригаде, 5 батерија од 15-те артиљеријске бригаде, инфантерија и неколико ескадрона козачке кавалерије, сва команда инфантерије и артиљерије одеских и бендерских тврђава и 8-е донеке пуковније. Сви ови бјеху распоређени на три стране ове велике пољане. Околу пољане окупило се хиљадама гледалаца, међу којима сам и ја био.

Околу 11½ часа прије подна, дошао је на војену пољану главнокомандујући генерал Роон. Пошто је саслушао дневни рапорат, његово превасходство, у пратњи: начелника артиљерије 8-ог војеног корпуса са генерал-лајтнанта П. Н. Полаубојариновом, начелника инфантерије 8-ог војеног корпуса генерал-лајтнанта П. Ф. Персберга, начелника 8-е кавалеријске дивизије генерал-лајтнанта Бороздина, начелника војеног штаба одеског војеног округа генерал-мајора Маникина Невеструјева, командира друге бригаде 8-е кавалеријске дивизије генерал-мајора К. К. Штраудмана, са дотичним ађутантима,

памјестише се по дну војеног фланга. Затим је његово превасходство главнокомандујући, уједно са свјетом, прешао на сред војене пољане и започела је маневра.

Прве прођоше артиљеријске батерије, производећи разне маневре пуцањем из тонова на означеног непријатеља. По свршетку артиљеријске маневре, тобције са тоновским батеријама заузеле своје првобитне позиције и започне маневра Козака на видовитим коњима. Они су пролазили испред главнокомандујућег једнијем редом, т. ј. прва сатнија кораком, друга касом, трећа трком; пошљедње сатније скачући и прескачући, производеше се примјерно нападаће на непријатеља у збјегу. Кад се сва војска, мановрицући, обрела и дефиловала пред главнокомандујућим и пратњом, наступила је најинтересантнија тачка у руској маневри — Цигитовка.

Онај који је обипао све „циркусе“ на земаљском шару и гледао најобученије коње и коњанике, тај још не може ни најмањег појма имати о „дигитовки“ руских Козака. И ја сам се оног дана својим очима увјерио, да је поднуо оправдан страх западне Јевропе кад само на Козачке промисли; јер одиста ови дивови у јунаштву, морају бити велико страшило својим непријатељима. Козак је — смијем рећи — рођен, узгојен, живе и умрије на коњу; што је подобан чуда почињети тај Козак на својем коњу, може знати само онај који је козачке маневре гледао; најбољим пером то се не да описати.

За маневру 27 априла били су позвати најдигитовци са најобученијим коњима из свијех козачких ескадрона у одеском округу. Цигитовка почела је најприје муњевитом трком коња на вас дизген. Козаци пролазећи свом каријером испред главнокомандујућег и његове пратње, произвађали су такве игре, које се ни у једноме циркусу немогу виђети. Многе од њих гледао сам на коњу у лету, гдје се прегиба, дохвати се земље и у тренутку ока усади се коњу у седло. Други пак јанући на коњу с леђима на пријед усади се у најбржем коњском трку главом на седло; трећи на најбржем коњу стоји непомичан ногама на седлу; четврти се увија око коња као змија око дрвета и т. д. и т. д. Сви коњи пак лете таквом брзином да мислиш сикнућанозрно достићи неможе. Особито су се свидјеле ове козачке игре: Неколико Козака, уображавајући пред собом непријатеља, запођенуше праву битку пуцањем из револвера гађајући прије коња на коњаника. Коњи и коњаници устављају се. Коњаник силази с коња таквом брзином да га с очима немогу угледати како је с коња сашао. Коњ учини неколико корака и пада на земљу мртв. Коњаник се уметеризи за мртвога коња те гађе из револвера и остругуше. Ако је и Коњаник рањен у тренутку ока придолазе другови, подижу га на седло и воде га са собом не остављајући ни једног часка своје трке и пуцања на непријатеља. И много других призора, које сами Козаци, нико други него сами Козаци, почињети могу. За овјем долазе разне групе од неколико Козака усађених као клисуре на својим коњима, носећи два и два по једног, дакако пријеварно, равнота на својим леђима, а то све у најбржој коњској трци. По свршеној „дигитовки“, настаје дефила цијеле пуковније и сатнија за сатнијом пролази церемонијалним маршом, а то је кораком, касом и трком, али таковијем редом, да ништа прецизнијег ни пожељети не можеш. При коњу маневре десно се један неповољни случај, који мада није стао живота двојице. При проласку прве сатније Козака, која је пролазила испред главнокомандујућег живим трком, старији ађутант г. главнокомандујућег, ритмајстер С. И. Зиминскиј, желећи да приђе с друге стране фронта између редова коњаника, пројурни сретно између два реда, но с оне стране сукоби се козачким подофициром. Судар је био тако јак да је одјекнуо на хиљаду метара. И ађутант Зиминскиј и козачки подофицир у тили час надохне несвијештени на земљу покрити крвљу која ни иђаше и на уста и на нос. Одмах су доведена санитарска кола и пошто им љекари прве његе пружише, поведени су у болницу. Овај неповољни случај збунио је за неколико тренутака све и доједног који су при маневри и „дигитовки“ учествовали. За овом двојицом пошао је са војене пољане и главнокомандујући и отпратио их до у болницу. Ране ритмајстера Зиминског доста су знатне али су, Богу хвала,

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ПРИЛИКОМ ОТВАРАЊА НОВОГ ПУТА ПРЕКО ЦАРЕВ-ЛАЗА.

Кроз Царев-Лаз онај славни,
Гђе с' Владика Данил бори,
И слободу гђе дарова:
Нашој милој Црној Гори!

Туда силни Књаз јунака
Ка Призрену пут проведе!
Пред којим су попиштене
Царев-лаза силне греде! —

Ка' звијезде равним небом,
Црногорци туд' ћећи:
Али на 'вом славном мјесту
Треба Спомен један дићи!

У којем ће Данил стојат
Побједитељ Царев-Лазе
Са именом синовца му
А витешког нашег Књазе! *)

Који нам је пут створио
Преко овог славног мјеста!
Гђе душманска страшна сила
Пред анџаром нашим неста!

Радоје Црногорац.

*) Да Бог да што скорје испуниле се твоје членике жеље. — Уредништво.

пребољиве; тако исто и козачког подофицера. После првог узбуђења ради овог неповољног случаја, маневра је продужена и свршила у 2 часа после подна са свеопштим удивљењем.

Истина, да и наш црногорски војник, у брзини и лакоћи кретања на маневри, не уступа ниучем ма буд чијем војнику; али кад бих знао да ми нећете замјерити, рекао бих, да је руска пјешадија много боља од наших војника. За чувене јунаке браћу нашу Козаке, не треба ми много ријечи тронити. Доста ми је да кажем: благо ти га Русији, кад код толиког блага божјега, и по милиона оружаних козачких војника има!

О главној тачци мог дописа 23 прош. мј. о нашем „Паробродском Друштву“, имао бих много других јаснијих доказа на расположење, да вас и још боље увјерим о пријекој нужди што скоријег остварања тога друштва. Али нећу да вам досађујем, јер сам увјерен да сте добро разумјели што ми на срцу лежи. Рећи ћу само, да ако и опет покуцате на врата наше околне браће, ево и мене справна на ваше расположење, за продају друштвених акција у Одеси и околици. Покушајте и увјерите се, да вам нијесам лагао. Напошљетку увјерито се и ово, да нема Србина — ако такав није само по имену — а надам се ни Руса, који наше паробродско друштво неће подурјети свијем силама и новчаним средствима.

Од прошле године отворно се у Русији, прије неизрађивани, нови производ. По наредби руског министра за пољодељство, у кавкаској губернији, почело се у велике произваћати — ружино уље. Произваћало уља од ружика показало се врло повољно и тако, да је у губернијама Баку и Кутајис постала у произвођењу ружина уља права утакмица. Осим споменутих губернија, произвођење ружина уља покушаће се и у Криму, гдје дивља столица (scutellaria) ружа на планинама расте. Говоре да се и од дивљих ружа у Криму налажу добре успејеху. Производом ружина уља у Русији задаће се велики ударак произвођачима тога уља у Бугарској, којим је тај посао и онако, напрема трошковима, слабу корист доносио. Не само Бугаска, ма ни једна држава, не може се с Русијом такмачити, ниучему што Русија производи. Руси кад што започну, започну озбиљно.

Као што видите, Русија са индустријалним производима сваким даном у велике напредује. Но уз индустријални напредак, има други много већи и заманији: буди се; шири и развија руска народна свијест; Руси постадоше — Русима! Ево како: Познато је од вајкада да јужна Русија милионима хектолитара најбољег вина производи. До неколико година томе назад, кад би уљегао у најсмиренију грађанску руску кућу, не би те частили кримским или кавкаским вином, него шампањом бордо-ом или другим, више или мање, повареним страним вином. Саде, Богу хвала, најумућније и највластитој руске породице, на својим трпезама, најрадије руско вино трпеше. И руски индустријални производи били су исте среће: што није израђивано у Паризу, Лондону и т. д. за руску публику није вриједило ни једне саме копијеке. Саде је са свим обратом: што није руско, то ништа не вриједи. Јели ово напредак? Ја тврдим да јест и те какав! Што се тиче увозне трговине у опште, могу вас увјерити, да Русија може свакоме иа и најиндустријалнијим јевропејским државама своја врата затворити. С многим пак својим производима, били пољски или индустријални, може и у стању је, да читавоме свијету конкурише. И ово вам је данашња Русија!

Од неколико дана представља, у одеском градском позоришту, италијанско позоришно друштво са чувеним Росијем на челу. На 13 о. м. друштво ће преставити Амлета. Улогу „Амлета“ играће Роси, „Офелију“ г-ђа Цијери. Позориште је сваке вечери прилично добро посјећено, али не у ономе броју колико Роси својим друштвом заслужује.

Пошљедне кини много су користиле усјејива у свој Русији. И ако род неће бити онако обилат као што бјеше 1888-е године, оно ипак нада је — сачувај Боже непогоде — у прилично обилату љетицу. Јуче су продате знатне количине: пшенице 90—95, јечма 53—58¹/₂, кукуруза (румелина) 50—58, ражи 55—59 копејка пуд. На сточноме пазару било је око 500 волова. Волови од 350—360 килограма тежине — разумије се чиста меса — продавати су по 70—80 рубаља. На одеској бери, јуче ујутро, продавате су лине штерлинге по 8 рубаља 75 коп. а пред вече 8 р. 71¹/₂ коп. 100 папирних рубаља мијењало се за 232 њемачке марке. И... Спасибо. В.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 25 маја

(Из Двора.) Њена Височанство, Књагинња Милене, пошла је у прошлу суботу из Беча у чувено чешко куќатило Фравценсбад.

(Дар од Књагинње Милене.) Под овим насловом налазимо у листу нашег младог америчког пријатеља, „Sunny Hour“, у свесци за мјесец јун о. г., ову биљешку:

„Госпођа Т. Сарђентиња, жена онога господина што је писао оне лијене чланке о Црној Гори за „Sunny Hour“, у Новом Јорку, примила је од Њена Височанства црногорске Књагинње Милене, двије лијене фотографске слике једну Пезину, а друга Књаза Нашедника Данила. Уз тај дар било је и ово писмо писано српским језиком:

Цетиње, 25 фебр. 1890.

Госпођо,

Њезину Височанству било је мило примити ваше писмо, толико више што је писано српски, и честита вам што сте научили тако лијено писати језиком, којим се ми сви поносимо. И ако сте ви Американка, рођена у земљи, гдје је слобода у пуној влади, мени је драго разумјети, да вам је и наша земља мила, и Бог дао да та љубав напредује, као и наша према вашој славној постојбини. Оваје су приложене двије слике, једна Њена Височанства, а друга нашега Књаза Данила. Уздамо се да ће вас те слике вагда сјећати на добре пријатеље ваше и ваше земље.

ПЕТРОВИЋ

Пишу нам из Острога, да је из иностранства било врло мало поклоника к животу Св. Василија о Тројичиндане, изузимајући поједине особе којима је земаљска влада дала допущене из Босне и Херцеговине.

Тројичински празник светкован је прописаном службом божјом. У Острог је дошао Преосвештени Митрополит Митрофан и Преосвештени Митрополит Хаџи Сава Косановић у пратњи протођакона Филипа Радичевића и велики број свештеника бјелоглавићких.

Служба је одпочета у 8¹/₂ часа у Тројичинској цркви на којој је чинодјејствовао Митрополит са протођаконом, и великим бројем свештеника. Служба је свршила „многоступијем“ Његовоме Височанству и свему Владијухем Дому. Служби божјој присуствовали су: први ађутант Његова Височанства г. Блажо Петровић, владин заступник г. Ђока Мијушковић и Министар Француски г. Жерар. Црква је била испуњена дунке побожним народом. Иза службе провео је народ цпо дан у лијепоме српскоме гостољубљу, а пјевања није било, због велике туге која је земљу снашла смрћу у Богу почивне Књагинње Зорка Карађорђевића, те је ова свечаност доста тужно проведена.

(Двјестигодишњица Баја Пивљанина.) Како се ове године навршује двије стотине година, како је Баја Пивљанин са својом четом јуначки пао на Вртијелци, на пратима Цетиња, борећи се против силне војске Сулејмановине скадарскога, који је преко њихових лешина продро до Цетиња и ту лагумао дворца Иванбегов и манастир митрополитски, у недјељу на Тројичиндан била је изванредна скупштина цетињске Читаонице, на којој се једнодушно закључило, да се учини скромни спомен ономе прослављеноме јунаку и његовој дружини сјутри дан по Петровудневи, на коју је сврху изабрала један одбор од петине између својих чланова, који ће се о томе старати. Овај одбор већ је почео кунити прилоге по Цетињу ради плоче-споменнице, која ће се са сходним натписом ставити на Вртијелци. Родољубиви Србин, г. С. Адамовић, трговац бечки, на прву напомену о овој двјестогодишњој успомени у „Н. Зетин“, послао је њеном уредништву фвор. 25, да преда одбору, који буде на ту сврху установљен. Одбор ће све прилоге у овом листу објелоданити као и рачун, што потрону.

(Г. А. Жерар.) Преставник Француске Републике при Двору Његова Височанства, вратио се са свог пута у Острог и Никшић.

(Г. Ј. Куба) који је као што смо јавили, пошао да купи народне пјеваче по Црној Гори, вратио се са свог пута много задовољан. Побилежио је око 250 различитих пјевања, чему се сваки зачудио који познаје само једноструко пјевање у катунској нахији и околини. Много се хвали Г. Куба предусретљивошћу и услужношћу власти и старјешина којима је био преноручен. У томе су њеки и претјерали, те се Г. Куби чињело да призивани пјевачи и пјевачице, у зазору од његова „госпоства“, нијесу тако слободно пјевали као што то чине у свом друштву. Снебивању пјевача можда је допришјело и то што су видјели, да „ови лапманци“ све нешто пише, док они пјевају.

(Нови колски пут) Чуј мо, да је нови колски пут од Ријеке Црнојевића, преко славног Царев-лаза до Подгорице већ готов и да ће се овијех дана предати јавноме саобраћају. Сретно.

(Француска властела на Цетињу.) Као што је забиљежено у нашем списку путника, дошли су у прошлу недјељу на Цетиње: Г. Ђенерал конте де Бомон, Г. барон де Ломон, коњички командир, и Госпођа баронина де Сеп-Ламбер, сви из Париза. Они су на своме броду обили брегове средиземнога мора те, на хитном повратку у Марсељ и Париз, бирајући између Ницуља и Црне Горе, ријешили се за ову, која ужива велике симпатије у гледнијег друштва у Француској. Разгледајући Цетиње, видјели су и Његово Височанство, „под бријест“, у средни Његова народа. Његово Височанство, разумјев за угледне путнике, приђе к њима и поздрави их Својом познатом искреношћу и милошћу. То милостиво предузетање нашега Господара особито је очарало француску господу и, као што увијераваху, то ће им бити најпријатнија усмена са свега путовања њихова.

(Путници у вел. локанди.) Владимир Радовић, трговац из Мостара. — Бенерал конте де Бомон, из Париза, барон де Ломон и баронина де Сеп-Ламбер, из Париза. — Министарски савјетник Шевич са женом, из Беча. — Баронина Тереза и Катарина Мумб од Милхајма и ц. кр. потпуковник Рудолф пл. Шаван, из Беча. Др. Јов. Фроло, инжињер из Скадра. Иво Вудетин, инжињер макина, из Кастел-Новога до Трогира.

Књижевност.

Љетопис, Матице Српске уређује А. Хаџић. Књига 161. 1890. Свеска прва. У Новом Саду, српска штампарија дра Свет. Милетића. 1890.

Преглед. I. Историјско-критички преглед словено-српске граматике до године 1847. Написао Ђорђе Магарашевић II. У горњој Славонији. Путнице слике од Мите Петровића III. Пјесме свакиданке. Сијевао их Јован Храпивољ IV. Ученше тителског краишког пажњског батаљона у аустро-турском рату године 1788—1791. Написао А. Ђукић V. „Наше драмеко првијенче“, прилози и допуне о животу и личности Стевана Стевановића. Од Милана Савића VI. Књижевност: Школе Срба у Угаској и Хрватској од пресељења под патријархом Чарнојевићем 1690. године до почетка овог стољећа. Написао Петар Депотовић. Свеска прва (од 1690—1740.) Оцјена Мите Петровића VII. Читуља: Јана Ивњатовић, од дра Стевана Павловића VIII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора и одјељења год. 1889.

Српски свијет, (у ријечи и слици) књига за народ и школу написао Пет. М. Никетић. (Треће допуњено и поправљено издање) са 40 слика и једном картицом. У Биограду штампано у краљевско-српској државној штампарији 1890. Цијена 2 динара.

Бранич, часопис за правне и државне науке Август—Децембар 1889 власник удружење Јавних правозаступника у Србији одговорни уредник Ђорђе А. Њенадовић Свеска 8—12 Године III. У Биограду штампарија Светозара Николића 1890.

Садржај: Да ли је оправдана тужба — § 386 грађ. поступка — правно могућа у свима случајима обезбијеђења?

Написао Ст. Максимовић, јавни правозаступник. О одржају или застарјелости као начину прибављања својине — по нашем грађ. законик од 1844. Написао Андра Ђорђевић, професор права на Вел. Школи (Свршетак). О јеметну у кривичним дјелима. Написао Мијаило Стевановић, судија. Наплата правозаступничке награде по конвенцији о узајамној судској помоћи између Србије и Аустро-Угарске од 24 Априла 1881 године Написао П. Ђ. Црногорски грађански законик и њемачка критика. Написао Н. Дучић, архимандрит. О организацији правосудја. Стари и средњи вијек и модерно доба. Историјска студија Ф. Де Куланжа, превод с француског Живка М. Милосављевића, суплента на Вел. Школи (Свршетак). Нов француски закон о поданству и натурализацији. Саопштио Живко М. Милосављевић, суплент на Вел. Школи. Из суднице. XX, Тумачење § 194 грађ. пост. и 12 трг. зак. у кривичним предметима. Саопштио Мита Стојковић. — XXI, Кад ко зна за казниво дјело, па не само не јави власти, већ од кривца изнуди награду, да га не прокаже — није саучесник ни само јатак, већ и насилни изнудилац — § 50, 250 а, и 248 крив. зак. — XXII, Кад има мјеста примјени § 44 крив. зак., а кад опет примјени § 60 и 61 истог закона? Саопштио Јавић. — XXIII, О отплати облигационог дуга — § 194 грађ. пост. (Два поједнака ријешења Касационог суда). Саопштио Симо Нелић, судија. — XXIV, §§ 451 и 452 грађ. пост. (Двије неједнаке одлуке одјељења Касац. суда). Саопштио П. Ђ. Благојевић. — XXV, Да ли се законско благодејање § а 471 грађ. суде. пост. односи по смрти земљодјелца и на његову породицу? — XXVI, Шта је прече — имање или личност? — XXVII, Менична способност наших држављана у погледу на страног законодавство. Саопштио Влад. Д. Илић. — XXVIII, Ако је акцентант пао у презадужено стање прије рока за исплату менице одтеђеног и протест за то подипут, може се обезбијеђење тражити. — XXIX, И за одржање издаваоца мјенице у обвези, сопственик мјенице дужан је изискати протест због не исплате, овоме га доставити, па ако овај не плати тужита га суду за 15 дана по протесту — § 141 трг. зак. Саопштио П. Ђ. Благојевић. — XXX, Компензација (пребијања дуга за дуг). Саопштио Мијаило С. Зотовић. — XXXI, Тумачење тач. 3 и 4 чл. 5 закона о пензионом фонду за удовице и дјецу умрлих чиновника мишљење Правичног Одбора Рад Касационог суда 1889 године. Извео Лаза Поповић. Правозаступнички испити г. г. Тодора Симовића, ср. начелника у пензији, Јована Ж. Јовановића, писара суда окр. биоградског, Петра Р. Николића, б. ср. начелника. Саве К. Јанковића, секретара начелства окр. чачанског, Љубомира Обрадовића, б. чиновника из Чаčka, Илије Ђаковића, ср. начелника у пензији, Косте Д. Шпартала, секретара вар. суда, Драгутина Вукићевића, писара суда окр. крагујевачког, Тихомиља Ј. Марковића, сврш. правника, Глише Ђорђевића, управника вар. Биограда у пензији, Димитрија Тадића, судског писара, Саве К. Самарџића, ср. начелника у оставци, Ђорђа Б. Несторовића, писара Апелационог суда, Алексе Ђ. Поповића, сврш. правника из Ужица, Петра Р. Ивковића, сврш. правника из Врање, Читуља. † Фистел Де-Куланж.

Говор, Ј. Ђ. Авакумовића народног посланика у Скупштини приликом начелне дебате о Будету (Прештампано из скупштинских „Стенографских Биљежака“). Биоград штампано у штампарији Краљевине Србије 1890. Цијена 20 пара дина.

Говор, Ј. Ђ. Авакумовића народног посланика у Скупштини приликом начелне дебате о Жељезничком Уговору (Прештампано из скупштинских „Стенографских Биљежака“). Биоград штампано у штампарији Краљевине Србије 1890. Цијена 20 пара дина.

Говор, Ј. Ђ. Авакумовића народног посланика у Скупштини приликом начелне дебате о зајму од 26,666,500 динара (Прештампано из скупштинских „Биљежака“). Биоград штампано у штампарији Краљевине Србије 1890. Цијена 20 пара дина.

Књижевност и умјетност.

(Свршетак „Обзора“ извјештаја о „Сестрама“ Е. Кумићича.)

По садржају, који сам навео, главна промјена, што ју је Кумићич увео у драму, јест та, што у драми Ернесто хоће да престави тасту Ника Рубинића као завољника Вилхелмине, док у роману Ларис клевета каванара Јованина.

Та је промјена стојер драме; услијед те промјене само било је могуће, да предмет лијене приповијести постао и предметом лијене драме. Да у драму зет потвара Јованина, или ма било кога, а не Ника Рубинића, драма не би имала заплетаја, не би имала узла, да тако речемо. Чвор драме, који се има у развитку акција је ријешити — онај чвор, који држи наше

ту пажњу слушатељства, јест клевета Ернеста. У првом чину ствари теку глатко: Антун се умирује, даје руку Марку Рубинићу, пристаје на вјенчање Ника и Тонке; што још треба? Пош, да благослови вјенчање. Ал не; Ернесто потвара Ника и тим ствари огромну зашректу томе вјенчању — с тим се у слушатељству буди велика напетост, велики интерес за развитак и за ријешање драме. То је већ нешто; то нам већ олаже неку особиту способност у списатеља, који је знао из драме са свим одстранити грбавога Јованна, којему имамо захвалити толико бриљантних страна у роману.

Остале промјене у тијесном су одношају са овом; од ње су сувисле.

Ну ипак поред свих промјена, слушатељ, који је прошто роман, позна по прилици тегај предмета. То би имало шкоти интересу драме. Али не, то није шкотило. Ја на примјер, који сам већ један дан прије писао о роману, пратио сам развитак драме и драму, како се прати ствар посвема нова. Кад се то узме у обзир онда већ и то значи, да је драма израђена вјештом руком и вјешто изведена.

Уза све то, ја не бих свјетовао Кумичићу, да унапријед црпи из својих романа предмете за своје драме. Код онога дијела слушатељства који код представе не прати умјетнички развитак драме, већ само знатижељно прати чин — то шкоти занимивости драме.

Кумичићева драма „Сестре“ јест дјело у једном комаду, јест дјело једне целине. Снажна је то радња, произашла из душе списатеља: он ју је зачео и произвео. Није то кријарија појединих призора, ма колико лијепи били, црвених из туђинштине: то је дјело његове душе, то је хрватско дјело.

Славна је ово похвала, која се може учинити Кумичићевој драми. Гледе осталога, кад бих хтио у двије ријечи рећи доја м, који је на мене произвео, рекао бих: то је изврсна драма у комплексу али са премного мана, уз толике лијепе врлине, у појединостима.

Што је Кумичић већ у почетку драме ставио у уста Марка Рубинића оне ријечи о Нијемству Загреба, то ја не сматрам маном. У нашим околностима хоће се онакових патриотских инвектива, ако ћемо да драма служи својој узгојној сврси. Кад су се Талијанци борили за народна права, ма о чему писали, све што су писали, врвило је алузјама на њихово стање. Чи, чијих околности. Доста би било навести нека мјеста из опера самога Вердија. И колико је то помогло — и како је држало живом свијету ватру народнога судства! Тај обичај и данас нијесу заборабили. У Ферари-евој комедији: Двије госпође, једна од госпођа има кћер, којој је име Маргарита. Ево долази Маргарита — каже једна од особа драме, те одмах за тим наставља: најљепши цијет Италије — алудирајућ талијанску краљицу. И Талијани на то од срца пљескају.

Ја бих рекао, на примјер, да у драми има много монолога између осталог у трећем чину списатељ ставља у уста Ернеста два монолога — а тако у једном, као у другом, Ернесто говори револверу. Први састанак Тонке и Нике дугачак је понешто: тако да слушатељ почима бити нестрљив и питати се, када ће свршити. Има особито у првом чину још који дијалог, који би се могао нешто концентrirати, као на примјер овај између Тонке и Антуна у петом призору. Велика је то тајна погодити праву мјеру у појединим призорима, на начин, да слушатељу никада не буде одвише тога.

Ко позна подцино ту тајну? Сарду; али је ни Дима ни Ожје не познају, колико он. Ја ни то не схваћам, како Марко — који држи и тврди да је правда била на његовој страни, тако да је и суд рекао у том смислу своју, нуђа ипак Антуну шест хиљада форината, које је овај у парници тражио. Марко је великом муком добио своје новце, као и Антун — правдао се с Антуном за оно шест хиљада — на да их тако прегори? — У другом чину — призор осми — сусретају се Нико и Ернесто први пут после њега; него је овај налагао таста проти њему. Нико је млад човјек, који ћути поштење — па не могу схватити, како се задовољава да га са неколико ријечи изгрди.

Тешко је и то схватити, како је Антун одмах повјеровао Ернесту, кад му је овај рекао, да је Нико био заводник Вилхелмине; те одмах повјеровао Тонки, кад му је ова рекла, да је Ернесто. — Него особито на једну околност упозорујем Кумичића. Други се чин збива поклад не вечери. У другом призору тога чина, Ернесто тражи повода од таста. Овај му каже: „носи ми се испред очију, несретнице“. Ернесто му дрхтаво каже: „Ја ћу те још молити, да, ја ћу те још молити.“

За слушатеља је јасан смисао тих ријечи: Ернесто ће још кукати на врата Антонова срца; а ако му то неуспије, јасно је, да је он нешто друго у онај час зачео у намети. Но, ми више не видимо, да он моли Антуна, већ је Антуна оне исте вечери убила крабуља, коју је Ернесто подмитио. Кад ју је подмитио? Прије оне

пријетње: „ја ћу те још молити“ не; јер до онога часа није још на то мислио. Послеје такођер не, ако се држимо онога, што се на позорници агађа. Јер кад је Ернесто могао бити увјерен, да му можда неће више приједити, те хоће ли доћи до новца и избјећи тамници, да му се је лати другога средства? Онда кад му је Тонка рекла, да отац све знаде; да знаде ко је крив, да се је Вилхелмина утопила, али онда што ради Ернесто? Одлази са женом на ријеку; а један час послеје но су они отишли, крабуља долази и убија Антуна. Тешко је лакше појмити, кад је Ернесто наручио уморство. Послеје но је кренуо пут Ријеке не, јер није имао физична времена, а опет је био са женом; прије не, јер је још хтио молити.

Подцртао сам ријечи ко је крив, да се је Вилхелмина утопила. Те је ријечи рекла Тонка, као што је Нико прије ње рекао Ернесту: „Ви сте налагади свога таста, да сам ја крив Вилхелмининој смрти.“ Ти изрази по моме схваћању нијесу тачни, не одговарају ситуацији, не одговарају реалноме стању ствари. Кривица у том стоји, што је заводник Вилхелмине обем частно кућу Антуна Маринића и њега, а не у том, што се је Вилхелмина утопила, што је умрла. Што се је утопила, то је био једини излазак, који је Антун могао жељети, и да се је таква жена утопила, њега то не боли, то није за њега ни једна кривица: кривица је што је била заведена. Особито ствар има тако сматрати дјевојка Тонкине душе и Тонкина ума.

Не би можда било с горега, да би Кумичић скратио задњи призор другога чина — послеје уморства. Мислим, да би му и актори били хари.

И она дјеча, која долазе при концу трећег чина, мени се чине сувисна. Интервенцијом оне дјече постижава се додуше неки ефект — али кријенка и снажна драма Кумичићева треба ли за ефект тих средстава? Нишопшто. То су средства згодна за нећељне преставе, за преставе у дашчарама и аренама, али не за драму озбиљну, као што је она, коју је изградио Кумичић.

Ово је моје субјективно миљење. Него уз све мане има драма толиких врлина, то у комплексу, као у појединостима.

У Кумичићевој драми карактери су мајсторски обрађени. Антун — Марко — Ернесто — Нико — Ивана — Тонка, све су то карактери сасвим разни, ћуди сасвим различите, а сваки од њих говори и дјелује прима своме карактеру, не само у великим цртама, већ у свакој потанкости. Једино би се могло приговорити — а то сам већ нагласио — да Нико у једном састанку са Ернестом, не дјелује можда оном одважношћу, која би се имала од њега очекивати. Но то је маленкост, то ишчезава, кад се промисли, да од других главних личности, и ниуједне нема риечи, нема да тако речем мига, који неби одговарао њеном карактеру, чисто опредјеленом.

Акција се лијепо развија; дијалог је жив, параван, а у неким призорима сличи правом кресиву; језик је чист и правилан; говор без приговора. У првом призору првога чина Нико говори Тонки: „Да ме ти не љубиш, море би ми пуство било. У ноћи на пучини, кад шећем, палубом, мислим на тебе и видим твоје очи и твој драги осмјех у мраку над пијеном валова, што ми шуме око брода. У оном шуму чујем твој глас, твоје уздахе, твоје молитвице. Свауда ме прати твој дух, свауда ме облаче, ја осјећам да се ми близу...“ на једрима мога брода титра у мјесечини нека мила слика. Моја добра дуно, ти си ми пенунила све огромне просторе између мора и неба, гдјегод био вајда сам с тобом. Ведро небо, твоје ми је чело; рујна зора твоје су ми усне, а кад се вал у плаветној даљини заискри на сунцу, смијеш ми се твоја златна зјеница“. Кад сам ово чуо на позорници чинило ми се је одвише лијепо, те мал да писам то уписао у грјех ауктору — али сам се сјетио какве риечи о ноћи и о темли ставља Сарду у уста Даниела Рашата и његове несеуђенице у гласовитом ноћном састанку, гдје воде одлучну борбу за своју будућност — и опростио сам Кумичићу.

У Кумичићевим „Сестрама“ има таквих призора, има особито таквих момената, које би поднелисти могао без оклијевања и највјештији францески драматичар. Задњи моменат првога, на примјер, кад би Ернесто хтио налагати таста проти Нику; ал онај кад Антун хоће да пуца у Ника, а Тонка да га спасе, открива истину — ко би рекао, да су ти моменти, толико драматични, изашли из пера почетника, ко не би рекао, да их је написала рука вјешта, превјешта драматичкој умјетности? Ја нећу спомињати овдје неких цијелих појединих сцена, с некога погледа ненадкривљивих, између оца и кћери, између двију сестара, између Марка и Тонке — али ћу споменути призор у другом чину између Тонке и Ернеста, кад јој овај открива своју душу и своје намене. Може ли се психолошки помислити што љешга и истинитијега, а драматички што савршенијега? Кад Ернесто говори Тонки: „Не познаш ме кад важеш, да ми није ништа свето! Зар ми твоја мржња није света Ти

ме увијек мрзиш, ти на никога не мислиш колико на мене, та је мржња твој најачи осјећај, ја сам ти увијек пред очима. Да ме ти не мрзиш, ти не би на мене мислила, а ја бих се убио“ — нема ли то (ко ово држи метафором, неки ми метафором опрости) нешто шекспирскога у себи? — Дала се исто не може рећи о опом призору у трећем чину, кад Тонка каже Ернесту: „Покажи ми твоје руке... Како су лијепе твоје руке...“

* * *

Приговорило се је драми, да је одвише потресна и јошт којешта у том правцу. Ја нијесам пријатељ натурализма, ни веризма, који тражи само одурну истину и реалност. Али Кумичић није написао комедије. — Кумичић је написао драму. Изим Ернеста, сви су карактери његове драме честити, добри и поштени; а то је оно, што не треба сметнути с ума. Најсимпатичнија особа драме јест Тонка. Она је толико претрипа — ал на концу остаје јој незин Нико, с којим ће заборавити своје јаде — остаје јој Марко, који ће јој, као таст, надомјестити отца. И мени је тешко видјети, гдје људи умиру на сцени, али кад би то био један разлог драматичким представама, тада би требало не изијети на позорницу никада ни Отелу ни Хамлета. У осталом, и ја ћу радо признати, да би Кумичић био добро учинио, да је увео у драми више призора, као што је онај у првом чину између Ернеста и зидара, којему се је опшњество од срца смијало и у којему је Кумичић показао да је vis comica у њега лијепо развила — да му Аристофан, Молијер и Голдони нијесу књиге затворене.

* * *

Приговорило се је тенденцији драме. Ја бих рекао да је тенденција драме емињенто морална. Истина је, догађа се прељуба. Али то ми знамо само из развитака драме; нема ријечи, нема крета, нећу рећи порнографичких, већ који би увриједила ухо најчишће дјевојке. Догађа се прељуба; али цијела тенденција драме не идели за тим да је осуди, да укаже ужасне посљедице, којима она може бити узрок у нашем народу? Ко су прељубници? Вилхелмина и Ернесто. Ко су убојнице? Ернесто и Малтон Алн у Вилхелмини и Ернесто и Малтон су странци, као што се из цијеле драме види, и ако то није баш нигдје изричито речено, а имало би бити; то су смете других народа, које се чешије ушуља у добри наш народ и доведе собом несрећа. У драми се види, како наш приморски народ живо осјећа обитељско поштење и обитељско част, како не може ни појмити прељубе, те којим је прозотама уродила прељуба, почињена по страним потецусима — којих се је народу чувати.

* * *

Чему сам се оволико бавио о Кумичићевој драми?

Уза све мане, које може имати Кумичићева драма, једно је ипак непобитно, а то је: да је Кумичић показао велику потенцију драматизирања.

То је оно, што стоји непобитно и што има развеселити свакога Хрвата; то је оно особито с чега нам је свима поздравити узхитно и срдечно прву драматичку продукцију Кумичића, јер из ње видимо, да је и хрватска књижа нашла свога драматичкога списатеља.

Кумичић има талента и учи — па ће лако сам упознати мане, којих му се је отрести.

П. Карта српских земаља, за школу и народ, од Пет. М. Никетића.

У Биограду, у штампарији Краљевине Србије, 1890. Цијена 30 пара дина.

Разне биљешке.

(Убиство због једне гуске.) Пишу нам из Ст. Стапара ово: Одавна се већ посвађали сусједи Коста Савин и Стаја Ковачев (сеоски стражар) због гусака, ко је су у згради првог долазиле шетету му чиниле. Тако и сад на први дан учесра после подне нађе Савин у својој банти сусједову гуску, узме бич и почне је напоље вијати. То су гледали Стоја и син му Рада. Син прескочи плот, уђе у Савинога банту и нападне истога ружним ријечима, нашто га посљедни опшне бичем. Стаја, који је то све гледао, повикне: „Та зар немаш руку, уби га б...“ му процесјачко. Рада на то извади бритву удари Косту више пута у прса и један пут у главу; смртносна рана само је једна била, од које је Савин после дугог мучења у јутру у 3 сахата душу испустио. — Ово је већ трећи случај таквих мучких убиства у нашој општини ове године и може се слободно рећи, да у ове посљедње двије године не прође мјесец дана да се такви случаји не десн. Узрок томе је прво што немамо дољних школа, јер општини, што броји близу 6000 душа, није доста двије мушке и једна женска школа. А у другом реду наша власт, солгабирови, који се коргешким средствима служе, да ће домина и сержане отјерати, па на њихова мјеста људе намје

стити, који су већ одужег времена познати као крадљивци и убице, даље да ће их пустаре курталисати, ако се за њега гласију не води ни на какво добро, већ еију нова и нова зла и немире међу народ, од чега послјеје и та силна убиства излазе. (Бр.“)

(Нађена стара Троја.) У марту мјесецу о. г. свршена је једна врло важна, научна, давија, која се је продужавала већ више времена. Та давија је постала по поводу старинарских раскопавања, која чини др. Шлиман у Хисарлику, тј. на оном мјесту где се је морала налазити стара Троја. У вријеме раскопавања др. Шлиман је нашао много остатака од стародревних грађевина, које је он признао за остатке утврђења од старе Троје. Осим тога Шлиман је нашао много других ствари које су служиле за различну људку потребу, међу осталим и неке велике судове у којима су, како Шлиман мисли, држали провијант за вријеме опсаде. Нашао је и много драгоцених за које Шлиман мисли да су то остаци Пријамоног богатства. Неке ствари, које је Шлиман на томе мјесту ископао, налазе се у етнографском музеју у Берлину, а неке у старинарском музеју у Цариграду. Пошто је Шлиман објавио нека извјешта о својим истраживањима устао је противу његови доказа баварски капетан Бетихер. То је још 1883 године. Бетихер је говорио да је Шлиман нао у погрешку те да је узео за утврђења града један пространи старински некрото, а ствари које су нађене да су различни приноси, који су чињени при покопавању мртвих. Велики судови, који су нађени у Хисарлику, каже Бетихер, да нијесу служили за држање ране, него за сипљивање мртаца. За потврду овога Бетихер приводи то што се је у једноме суду нашла мртачка глава. Своја тврђења Бетихер је жестоко бранио у различним чланцима, а пошље и у цијелој књизи, под насловом „Троја г. Шлимана“.

На међународном археолошком конгресу, који је држан у Паризу у августу 1889 године, Шлиман је предложио Бетихеру да отиде с њим у Хисарлик да на лицу мјеста, заједно, развиде како ствар стоји. Бетихер је примио тај предлог, тијем пријед што је Шлиман на себе примио све трошкове око путовања. У децембру, прошле године, мјесто ће се производе раскопавања било је најтачније прегледано. Осим лица, која су учасници, те давије, ту су били још два специјалиста, Ниман и Штефан, који су позвати да буду као свједоци. Они су се сагласили са Шлиманом а одбацили су мишљење Бетихерово; али је опет Бетихер остао при своме мишљењу. Међу тијем Шлиман је јавио главним учесним друштвима, Јевропе и Америке, да ће продужити раскопавања у Хисарлику, у марту 1890 године, па је позвао да та друштва пошљу своје људе да се изнова прегледа мјесто раскопавања, те да се научним путем ријешн које прав, дали он, Бетихер. Многа су друштва одговорила на Шлиманов позив и у прошлом марту скупио се је у Хисарлику међународни скупи учених специјалиста. У њему су примили учашће: од стране француске Академије написа Бабои; од америчкога Smithsonian Institution Валдштејн; директор цариградскога музеја Хамиди; директор берлинскога краљевскога музеја Химан; професор археологије на хајделберском универзитету Дун; предеједник бреславскога друштва Гремилер и консул Саједињених држава Калверт. Пошто су они неколико дана најтачније ствари испитивали свршили су давију у корист Шлиманову и своје доказе изложили су у особитом протоколу, који су власторучно потписали.

Тако је нађено мјесто славне Троје, која се је онако јуначки борила с грчким државама, цијелих десет година; али која, на пошљетку, пропаде и то због љубави.

Књиге разних врста.

Г. Арса Пајевић из Новог Сада послао је потписатој књижари на расиродавање ове књиге:

Јојунина I и II. роман Жорж Оне превео Бр. Мушицки	1.35 н.
Пахомије Србин писец 14 вијека превод с руског	40 н.
Без оца и Мајке од Петра Радуловића	55 н.
Велики Свијет повела грофа В. А. Сологуба превод	40 н.
Женидбе, 25 јуначких пјесама знаменитих женидба у српству	60 н.
За слободу, слике и црте из црногорско херцеговачких бојева I и II	1.40 н.
Хигијена наука о здрављу од Драф. Еризмана	1
Сеоба Господара Ивана Црнојевића с Ријеке на Цетиње	25 н.
Човјечији живот од графа Лафа Толстоја	50 н.
Срећа у браку од графа Лафа Толстоја	50 н.
Мала Лазарица пјесме за народ од Свет. Лазаревића	10 н.
Порвјекло Зимонића и пош Бог-	

дан Зимонић Војвода гатачи	20 н.	Енок Арден превод З. Ј. Јовано	50 н.
Карактеристика кнеза Милоша	50 н.	Очеви и ђеца роман Ивана С.	1 —
Обреновића из његовог живота	1 —	Тургењева	30 н.
Стари и нови мајстори Роман из	40 н.	Дневник залишна човјека Ива-	20 н.
занатлиског живота Ј. Игњатовића	60 н.	на С. Тургењева	60 н.
Чича Томина колиба, или како	60 н.	Српске народне здравце у раз-	1.50 н.
су живјели сјеверо Амер. робови	60 н.	ним приликама весеља	80 н.
Света гора Атонска од митропо-	60 н.	Мерима роман. Жанк Венсана	60 н.
лита Михаила	60 н.	превео Бр. Мушицки	60 н.
Живот пресвете Богородице са	60 н.	Кумјасинови роман у 2 књиге	1.50 н.
науком православне цркве од М.	60 н.	превод Бр. Мушицког	80 н.
Михаила	60 н.	Павао и Врџинија превод с	1 —
Хришћанске светиње на истоку	60 н.	Француског	60 н.
од М. Михаила	60 н.	Пет неђеља у балону од Ј.	60 н.
Из живота светих угодника Бо-	60 н.	Верна	60 н.
жјих I и II књига по	60 н.	Пловиград прича Жил Вернова	60 н.
Из живота свети угодника Бо-	60 н.	Делија ђевојка роман Лудовик	60 н.
жјих	80 н.	Алева превео Мушицки	60 н.
Клетва подуђеле роман превод	80 н.	Цетиње, 1. Маја 1890.	
с Инглешкога	80 н.		
Кобна заклетва из инглешког жи-	80 н.		
вота роман		КЊИЖАРА М. ИВАНИШЕВИЋА.	

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашла је из штампе:

„ПРОСВЈЕТА“

Свеска IV. и V., за Април и Мај, с овим садржајем:

А. Службени дјео.

1) Наредба Министарства Просвјете којом се постављају овогод. ревизори	79.
2) Упутство Министра Просвјете овогод. ревизорима ови. школа	80.
3) Извјештаји ревизора за пр. годину 1888—89	85.
4) Службене вијести	92.

Б. Неслужбени дјео.

5) Из цркве и о цркви. Седам тајана Новог Зајета. С руског превео М. М.	93.
6) Из школе и о школи. Кратка упуства за практичан поступак у школском раду. Од проф. П. Поповића	100.
7) Чистанка у основној школи. Написао Мита Ст. Калцић	104.
8) Један лист из дидактике. Од проф. Филипа Ј. Ковачевића	108.
9) Пред. св. Василијем Острошким. Пјесма Радоја Црногорца	111.
10) Пивски манастир и његове знаменитости. Од Ф. Радичевића	111.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

У половини септембра ове године нуне се управе 200. година, од кад је српски Леонида са 60. својих другова... дочекао турску силу на српским Термопидима, под којом је — силом малаксао као витез: „Који не ће мријет' док свијета траје“. Тај српски Леонида није ништа мањи од Леониде Шпартанца са којим се поноси историја старог вијека а особито витешке Шпарте, него стоји у равној мјери са њим српски Леонида, српски витез из Херцеговине: Бајо Пивљанин; а српски Термопиди — Вртијелка и даном данашњим ваније и опомиње мимопролазећег србина, да се сјети: да је на њој Витез Бајо су 60, витезова славно пао, бранећи потоњу искру орбинске слободе. — И заиста је већ крајње вријеме да се сјетимо: Баја и његових витезова.

Који но су жртвом пали,
На српском Термопиду —
Кад Шпартански дочекаше,
Азијатску страшну силу.

Жртва, коју је Пивски витез са својим друговима принио на олтар србинске слободе велика је тако, да се сваки Србин са њом може пред свијетом узносити и хвалити, па је за то требало и још од прије давно, да се том бесмртном витезу подигне видљив споменик у његовом потомству, на ком биће биле написане ријечи великог и славног митроносног пјесника „Горског Вијенца“:

Соко Бајо са тридест амајева!
Мријет' неће док свијета траје:
Дочекаше Шенђера везира,
У врх равне горе Вртијелке.

Некће србин-пвдати србина

Но сви пали један код другог,
Цјевајући и Турке бијући.

Дивње смрти просто им млијеко.

По наведеном види се да је Бајо Пивљанин био један од најсилнијих српских јунака, који су се игда у српском народу појављивали; а да је то истина к том да додано довољно је само то, да се је он витешки, са малом четом подигао у најтеже вријеме т. ј. у II. половини XVII. вијека, када, не само Балкан но и цијела Јевропа дрхташе пред сабљом пророковом, он се тој сили противио и потпиривао је плам српске слободе на српском огњишту, које је љубио више од свега: „Борећи се као лав с' Турцима, на све стране у горе крваве.“ Ти силни турци није су га кадри били устрашити ни онда када су му сваког друга на Грдијевићима погубили, па и њему тешке ране задали. Он је до смрти одржао своју заклетву:

Ал' по сад' знајте смрт хеме сама
Вјерујте Турци помирит' с нама.

И заиста том је сљедовао све док није његова снага под Турском силом на Вртијелци малаксала.

Витешка дјела Вртијелског Витеза није могуће објелоданити у овако краткој ријечи, него та његова славна дјела дала су повод те сам написао књижевно дјело под његовим именом, из кој ће мислим по својој скромности сваки моћи потпуно схватити његов витешки карактер и његова бесмртна дјела.

Дјело о Бају Пивљанину готово је било назад два мјесеца, али, као о свом, нијесам могао дати свој суд да је достојно да угледа свијета, по том највише што је данас и сувише тешко писати, с те бојазни принуђен сам га био предати много вјештијем књижевнику да ми он пресуди. Тај човјек који је потпуно вјешт књижевном послу, повратио ми је дјело са препоруком да га издам на свијет, јер вели: „заслужује.“ Но почем моје стање не допушта ми да га могу сам по себи издати, то сам принуђен да се обратим теби о мило Српство, да ми притечеш у помоћ са предлатом на овај књижевни споменик, који се тиче Вртијелског Витеза, да изађе на свијет најдаље до првог Августа ове године:

БАЈО ПИВЉАНИН

ДРАМА

У ПЕТ ЧИНОВА.

Којој је цијена један еиорин и двадест новчића а. вр. или два и по динара. Половина чистог прихода неизоставно биће одређена за споменик Баја Пивљанина, када му га, ако Богда, буду Срби из свију кра-

Уредник и издавалац Божо Новаковић.

јева Српства на једном мјесту подизали. И најзад уздам се у тебе о мило Српство, да ћеш учинити толико пожртвовања, које од тебе ниште витешки прах, — Вртијелског Витеза:

И ако је давно било
У крваво прошло доба,
Ти се сјети мило роде,
Бајовога славног гроба:
Да на њему ијенац ставиш
Од мирисне допорице
И споменеш благодарно
Вртијелске убоинке.

Рок претплати траје најдаље до Петрва дне, 29 јуна ове год. а шаље се Г. Васу Пиперу трговцу на Цетиње, Montenegroго Cettigne. Умољавају се најучтивије сва славна уредништва Српских и Хрватских листова и журнала да у цијелости препечатају у својим органима овај позив. Такође умољавају се сл. ср. књижаре: В. Валожића у Биограду, Ј. Јоцића у Н. Саду Ш. Петровића у Котору, да изводе примати претплату из дотичних околнина и шиљати на Цетиње поменутом. Г. Васу Пиперу.

Дате су у штампу и за кратко вријеме биће готове ч у в е н е:

ЦЈЕЛОКУПНЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ

МАРКА ТВЕНА.

По Најбољег американоског, и у онће свјетског, хумористичког приповједача, чији су књижевни послови већ познати цијелом образованом свијету, и скоро на све јевропске језике преведени, а да их је и нама потребно имати у овом лако озбиљном добу сваптарије, не ће нико порицати, особито као радови најоскудније врсте у нас, а преко потребни за посластичу иначе озбиљној души Србиновој.

Надајући се, да оваку одабрану забаву треба да има сваки, коме је могуће, молимо, да се, који би год хтио, заузме за скупљање претплата и шаље је, као и остало, г. Арси Ж. Илићу, правнику — Биоград.

Ово ће бити тек прва свеска, а за овом ће доћи још неколико, свака са засебном садржином. Прва свеска изијеће шест штампаних табака осмине, а коштаће само пола динара.

Скупљачи добијају шесту на дар
Београд. 1 мај, 1890.

Преводиоци,
А. Ж. Илић и М. Ђурковић,
правници.

Телеграми „Гл. Црногорца.“

(Стигли при закључку листа.)

БИОГРАД, 25 маја. — Брзојављају из Скопља, да су Едем-паша и Салиб-паша кренули са четири батаљона пјешака и једним ескадроном коњице, те напали на Арнауће према Дјевичу. Малисори из Бакова и Пећи, са мутесарифом, муфтијом и два члана меџлиса, помажу Едемовој војсци.

МИТРОВИЦА, 25 маја. — Арнаути као да су опколили турску војску на Дјевичу.

ОБЈАВА.

Број 408

Лицитација руја држаће се на Цетиње на Видов дан тојест 15-стог јуна 1890, и исти ће се дан лицитација прекинут.

Контрат ће се дати ономе, који се за највишу цијену обвезе примати из народа за готове повце: на Ријеку, Сељане, Вир, Подгорицу, Даниловград и Бар, — **вас руј који се увере у књижевину године 1890**, по мостри која ће бит у канцеларију Министарства Финанције.

Уредба руја треба да буде, добра, то јест, да руј буде зелен и чист без никакве смјеше.

Влада Књажевска тражиће од подузимача кауцију од 1000 наполеонах било у новцу или у непокретности.

На сваке 560 килограма, руја подузимач имаће да плати Држави извозне таксе: епериона два у злато.

Они који би жељели лиценцирати морају се на горе означени дан пријавити у Канцеларију Министарства Финанције, гђе ће се држати лицитација.

Цетиње, 11 Маја 1890.

Канцеларија Министарства Финанције.

Број 443.

ОБЈАВА.

Министарство Финанције даваће: 30-ог Јуна 1890 на лицитацију препродавање соли новог контрата.

Контрат ће се дати ономе који се на најнижу цијену обвезе изкривати сд из лабах у државне магацине: на Плавницу, Ријеку и Вир, и продавати исту.

Влада тражиће од подузимача 300 наполеона кауције, било у новцу или у сигурном јемству.

Они који би жељели лиценцирати, морају се на горе означени дан при-

јавити у Канцеларију Министарства Финанције гђе ће се држати лицитација.

Цетиње, 17 Маја 1890.

Канцеларија Министарства Финанције.

ОБЈАВА.

Констатовало се, да је имање овдашњег трговца Вука Јокичина Мартиновића презадужено.

Због тога је ријешено да се на јавном ауканту прода његово имање, које се састоји из разне робе трговачке и двије куће које се налазе у овој вароши.

Конкурс ће почети од 15. текућег мјесеца и продужиће се до 1 августа тек. г. Сви они, који имају да траже што од Вука Мартиновића позивају се да се пријаве овој Управи, било лично или преко својих опуномоћника, најдаље до 1 августа ов. г. Свако даље потраживање, које се неби до означеног рока Управи подијело, биће одбијено, јер у означени дан Суд ће на основу поднесених му рачуна и рекламација коначно рјешене издати о наплати дугова Вука Мартиновића. —

Виша кућа Вука Јокичина Мартиновића која је на главној улици на доњи бој има велики и пространи дућан са магацином, и складан ходник на горњи бој, има четири комаре т. ј. с лица двије а озада двије, а на најгорњи бој т. ј. под кров двије комарице, доста простране и зидом ограђене, банчу а у њој бунар, кухину тичући се куће и шталу за два коња, изашла је до данас на цијену од ф. 7,900.

Мала кућа исто у главној улици такођер је на ауканту

Трговачка разна роба у великом дућану којег је сам Вуко држао заједно са оном робом која је исто у другом Вуковом дућану кој је држао Андро Лукић изашла је до данас ф. 4560 коби жељно исту купити нека се пријави до 3. Јунија о. г. ког ће се дана предат оном ко највишу цијену буде понудио

Број 307.

Цетиње, 25 маја 1890.

УПРАВА ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Од стране потписане Управе јавља се свијема онима, који су узимали сребне Читаонице Цетињске, да ће се исте сребне извлачити 15. Јуна у 5 ура по подне.

Остало је још неколико сребњака нераспродатих. Ко их жељи имати, нека се обрати на благајника друштвеног г. Н. Дрецуна.

Цетиње, 17. Маја 1890.

Управа Цетињске Читаонице.

У књ. црног. државној штампарији.